

17. april 2024

Børnerådet, De Anbragtes Vilkår, Red Barnet og Børns Vilkår vil gerne takke for muligheden for at give en tilbage melding på Tranæs-udvalgets rapport, der blev offentliggjort den 3. april 2024.

I det følgende har vi samlet nogle af vores overordnede kommentarer til udvalgets perspektiver og de enkelte anbefalinger. Vi har angivet den konkrete anbefaling eller sporet i overskriften efterfulgt af vores egen overskrift til afsnittet. Vi stiller os meget gerne til rådighed for uddybning af kommentarerne. Ligesom vi henviser til det skriftlige input, vi som gruppe har afleveret til udvalget undervejs i processen.

Vores kommentarer til spor og anbefalinger i den endelige rapport er:

- **Anbringelser er ikke service – men et velfærdssamfunds stærkeste forpligtelse**
- **Socialtilsynet skal sikre, at anbragte børn og unge har trygge hjem**
- **Fokus skal være på modeller, der binder finansiering til det, der betyder noget for borgerne**
- **Der er behov for fokus på forebyggelse og det, der har effekt på den lange bane**
- **Det er bekymrende, hvis den øgede fleksibilitet for tilpasning af forebyggende indsatser medfører forringet retssikkerhed**
- **Kommunerne skal huske, at borgere – også børn – er eksperter i egne liv**
- **Ankestyrelsen skal være garant for retssikkerhed – i en proces med respekt for børneliv**

Anbefaling 10. Anbringelser er ikke service – men et velfærdssamfunds stærkeste forpligtelse

For ca. 13.000 børn og unge er virkeligheden, at kommunens børne- og ungeudvalg vurderer, at det bedste for barnet eller den unge er at bo et andet sted end hos deres biologiske forældre. Det skyldes at de biologiske forældre ikke kan tilbyde et hjem, som er, tilstrækkeligt trygt, stabilt eller udviklende. At anbringe et barn uden for hjemmet er noget af det mest indgribende, man kan forestille sig både over for barnet og familien. Det er ikke meningsfuldt at betegne den opgave som en service. Børn har ret til en tryk opvækst, og den rettighed kan ikke beskæres. Når ekspertudvalgets anbefalinger løftes videre politisk, opfordrer vi til, at man har dette in mente

Den indsats vi sætter i stedet med anbringelsen – uanset om den finder sted i en plejefamilie eller på et børne- og ungehjem - bør være karakteriseret af høj kvalitet og af en forståelse af, at vi som samfund har taget forældreopgaven på os. Ellers lykkes vi ikke med det, som er formålet med anbringelsen, nemlig et bedre børneliv og en god vej ind i voksenlivet. Mange kommuner og anbringelsessteder lever heldigvis op til det. Men desværre er der også for mange eksempler på, at det nye hjem faktisk ikke er bedre end det, barnet forlod. På den måde oplever nogle børn og unge et dobbelt svigt: Først i det biologiske hjem, så af systemet. Helt konkret ser vi, at man mange steder i alt for ringe grad formår at bakke anbragte unge op på vej ind i voksenliv.

Vi kvitterer for, at udvalget understreger, at vi som samfund ikke må slippe de unge, før de er klar til det, ved at anbefale en revision af efterværn/ungestøtte med fokus på netop det. Vi opfordrer til, at der tages højde for, at efterværn i dag er meget ujævnt fordelt. De fleste steder er de af kort varighed og langt fra altid sammensat på en måde, der reelt svarer til den unges behov. De har

ofte ikke fokus på, hvad der skal til for at skabe tryghed ift. job/uddannelse, bolig og netværk. Og pga. modellen om, at man hver 6. måned "genvisiteres", er det i mange tilfælde ikke et tilbud, som giver den unge tryghed i overgangen. Alligevel ses effekt af indsatsen, hvilket tydeligt indikerer, at der er brug for en indsats, og at den kan få langt større effekt, hvis den sammensættes anderledes.

Anbefaling 14. Socialtilsynet skal sikre, at anbragte børn og unge har trygge hjem

I forlængelse af ovenstående bliver vi bekymrede, når udvalget vælger at forstå den forandring, som tilsynene skubber på, primært som "udgiftsdrivende". Her tager vi ikke stilling til, om der kan være praksis, der giver unødigt bureaukrati eller kunne være organiseret bedre. Vi er optagede af, at en del af det "udgiftsdrivende" forventeligt må være "kvalitetsdrivende".

Vores opmærksomhed er, at vi har de sociale tilsyn for at sikre, at den kvalitet, som anbragte børn og unge, bliver mødt af i deres hjem, er tilstrækkeligt god. Er den ikke det, skal der rettes op. Det er det, tilsynet er sat i verden til at sikre og understøtte. I nogle tilfælde vil det have økonomisk betydning for driften af børne- ungehjem, at man kan blive konfronteret med krav om at løfte kvaliteten. Det må være på sin plads og noget, rammen tager højde for. Vi ser fortsat et stort behov for en funktion som denne og en forståelse for, at kvalitet kan give merudgifter.

Samtidig har både formatet og modellen, som tilsynene arbejder efter, rum for forbedring.

Vi ved, at mange tilsynskonsulenter oplever, at det kan være vanskeligt at få adgang til den viden, som de anbragte børn og unge har om kvaliteten af deres hjem. Det kan være svært at få børnene eller de unge i tale, og det kan ske, at man har ført tilsyn et sted, uden at det er lykkedes at få viden om de reelle forhold på stedet – forhold som så kan komme frem senere.

Det kan der være mange grunde til. De kan adresseres ved at skabe bedre rammer om tilsynsopgaven. For at få den nødvendige viden fra børnene og de unge i spil, er der brug for at:

- Rammerne om tilsynsbesøget, herunder rammer for inddragelse af børnenes perspektiv, sikrer, at børnene/de unge oplever tryghed ved at tale med tilsynskonsulenterne.
- Kvalitetsmodellen og den tilknyttede spørgeguide tilpasses børnenes virkelighed, så vi er sikre på, at børnene ved og forstår, hvad der spørges ind til.
- Det bliver tydeligt for børnene og de unge, at det gør en forskel, at de deler deres erfaringer, og at de oplever, at der bliver handlet.

Et arbejde med disse forhold vil uden tvivl bidrage til, at tilsynene bliver mere effektive mht. at afdække, hvor der er behov for en indsats.

Her er det relevant at nævne, at Lov om voksenansvar og en evt. revision af denne taler ind i samme kompleksitet ift. kvalitet i anbringelse. Det er vigtigt med viden om lovens anvendelse fra de børn og unge, der lever med den, og systemets mulighed for at reagere, hvis kvaliteten svigter. I den sammenhæng rejser vi også her vores meget store bekymring for, at den revision, regeringen lægger op til, dels driver området i den forkerte retning – mod mere brug af magt frem for højere pædagogisk kvalitet – og samtidig, at udkastet lægger op til en ramme for anvendelse af magt, som vil være vanskelig at styre og monitorere. Vi henviser til de høringssvar, som vi har afgivet.

Anbefaling 11. Fokus skal være på modeller, der binder finansiering til det, der betyder noget for borgerne

Vi bemærker, at udvalget lægger op til, at der er brug for bedre systemisk understøttelse af sociale investeringer – konkret med en resultatbetalingsfond. Vi kvitterer for det fokus på effekten for borgerne, som det er udtryk for. Alt for ofte lykkes vi som samfund ikke i tilstrækkelig grad med at investere der, hvor der reelt kan gøres en forskel for børn og unge. Alt for ofte bliver børn og unge, der er anbragt, tabt eller ikke bakket tilstrækkeligt op i kritiske, men også kendte og forudsigelige, overgange. Det koster både menneskeligt og samfundsøkonomisk.

Jf. ovenfor er efterværn/ungestøtte et tydeligt eksempel på dette. I nogle tilfælde kan sociale investeringer – understøttet med en resultatbetalingsfond – være med til at skabe øget incitament til de indsatser, hvor opdelinger i systemet resulterer i, at den enkelte forvaltningen ikke ser værdien eller afkastet af den sociale indsats.

Vi er med den konkrete model med resultatfonden bekymret for, at der kun vil blive investeret i de unge, som har størst sandsynlighed for at opnå succes på de mål, som sættes for fondens udbetaling. Herved risikerer vi, at der bliver en opdeling i et A- og B-hold, hvor de allermest udsatte unge efterlades mulighederne for at flytte sig.

Vi mener, at man bør overveje en bredere model for statslig medfinansiering, som har mindre fokus på resultat. Det vil give samme øget incitament for sociale indsatser med forventet samfundsøkonomisk afkast. Men uden at man skabe en utilsigtet forskydning i prioritering af, hvem som ydes støtte. Her kan man med fordel se på erfaringerne fra nordiske lande.

Samtidig er det vigtigt at være opmærksom på, at sociale investeringer bringes i spil, der hvor de er et egnet redskab, og ikke tænkes som en model til finansiering af opgaver på socialområdet. Det må ikke være et ønske om at bruge metoden eller værktøjet, der driver den politiske prioritering. Men at der prioriteres politisk, og herefter vurderes om værktøjet er egnet til den forandring, der efterspørges.

Spor 2 "Forebyggelse": Der er behov for fokus på forebyggelse, og det der har effekt på den lange bane

Vi kvitterer for udvalgets fokus på den forebyggende indsats som værende væsentlig på børne- og ungeområdet. Sammen med fokus på nye økonomiske incitamentsmodeller kan anbefalinger bidrage til politiske initiativer, der investerer i indsatser med længere horisont. Vi savner dog mere konkrete input til, hvor kommunerne bør sætte ind for at styrke det forebyggende arbejde med børn i udsatte positioner. Og vi savner et fokus på, hvordan de kommunale rammer for arbejdet med børn i udsatte positioner og deres familier kan justeres med henblik på mere forebyggelse.

Man kan med fordel tænke langt mere helhedsorienteret på tværs af sektorer, i forhold til hvilken rolle normalområdet fremover skal spille. Vi tænker særligt på indsatsen, som løftes af dagtilbud og skoler, hvor et endnu mere øget fokus på forebyggelse potentielt kan løfte hele områder. Vi har allerede ovenfor peget på nogle eksempler, og vi uddyber meget gerne vores syn på denne udfordring – både fælles og som enkelt-organisationer.

Vi ser også et stort potentiale i at styrke samarbejder mellem almenområdet, socialområdet og civilsamfundet. En helhedsorienteret indsats kan være med til at fremme barnets trivsel og oplevelse af livskvalitet – og derved understøtte effekten af en social indsats. Samtidig kan civilsamfundet være med til at bygge bro til socialområdet, der både kan understøtte tidlig opsporing og tidlig indsats. Bl.a. fordi civilsamfundsaktører ofte har kontakt til børn og familier, som ikke selv kontakter kommunen, eller ikke får kontakt til kommunen, før der er behov for mere indgribende foranstaltninger.

Anbefaling 13: Det er bekymrende, hvis den øgede fleksibilitet for tilpasning af forebyggende indsatser medfører forringet retssikkerhed

Følges anbefalingen kan kommunerne efter eget skøn gruppere udvalgte forebyggende indsatser, og kommunerne får mulighed for samtidig visitation uden at skulle træffe en ny afgørelse. Det vækker vores bekymring. Det beskrives, at der kun skal træffes afgørelse, hvis forældre eller barnet, der er fyldt 15 år, trækker sit samtykke tilbage. Vi er bekymrede for, at en sådan ændring kan svække børns retssikkerhed.

Anbefalingen følger ikke de partsbeføjelser, der følger af barnets lov, hvor børn nu ned til 10 år har partsbeføjelser. Derved forringes retssikkerheden for børn ned til 10 år, fordi de således ikke får klageret i tilfælde af, at der skiftes mellem forebyggende indsatser inden for den valgte gruppering. Vi er samtidig bekymrede for, at anbefalingen kan betyde store variationer i børns retssikkerhed afhængigt af, hvilken kommune barnet bor i. Det, fordi det bliver op til den enkelte kommune at beslutte, hvilke forebyggende indsatser de vil gruppere og kunne visitere til uden at træffe afgørelse.

I anbefalingen læser vi et ensidigt fokus på at minimere socialrådgivernes tidsforbrug på administrative processer, med et beskrevet formål om at mindske sagsbehandlingstiden og derved kunne tilbyde barnet hurtigere og mere relevant hjælp. Sagsbehandlingsprocesserne skal sikre kvaliteten i sagsbehandlingen samt gennemsigtiggøre sagsbehandlingsskridtene over for barnet og dets familie. En gennemsigtighed som understøtter deres retssikkerhed ift. at kunne klage.

Vi mener, at der i stedet bør rettes en opmærksomhed mod at forbedre de strukturelle rammer, der er for sagsbehandlingen og for at udføre et kvalificeret arbejde. Der er adskillige eksempler på, at det betaler sig menneskeligt og økonomisk at justere på de strukturelle rammer. Her bl.a. en lokal organisering, der understøtter tidlig indsats, struktureret tværfagligt samarbejde, passende antal sager og dermed tid, der muliggør tæt kontakt og hyppig opfølgning. Samt en incitamentsstruktur og økonomiske ressourcer, der sikrer reel mulighed for prioritering af forebyggelse.

De lokale rammer for socialrådgivernes arbejde dikterer deres råderum og påvirker kvaliteten af det socialfaglige arbejde, de kan udføre. Uden et fokus på at sikre gode strukturelle rammer for arbejdet med børn i udsatte positioner er der fare for, at anbefaling 3.1. medfører forringelse af både kvalitet og børns retssikkerhed.

Vi er enige i udvalgets beskrivelse af, at en udfordring for det forebyggende arbejde i kommunerne er, at der er en række forebyggende indsatser, som kommunerne ikke er lovgivningsmæssigt forpligtede til at levere. Det er indsatser, som kommunerne *kan* vælge at levere, hvilket således kan være svært for kommunerne at prioritere, hvis det er svært at få økonomien til at slå til i forhold til levering af *skal*-opgaver.

Når vi læser anbefalingerne, kan vi imidlertid ikke se, hvordan de konkrete anbefalinger til styrkelse af forebyggelse på socialområdet skal imødekomme den udfordring. Der kan være store variationer i kommunernes økonomi og deres fokus på investering og prioritering af forebyggelse, som ikke nødvendigvis afhjælpes ved udelukkende at indføre en resultatbetalingsfond. Der er behov for at undersøge de strukturelle begrænsninger og udfordringer, der er for kommunernes forebyggende arbejde.

Vi anbefaler, at der foretages en mere omfattende undersøgelse af dette som afsæt for at finde frem til mulige løsninger, der både er bæredygtige og langsigtede. Det gør det nemmere for kommunerne at prioritere samt investere i forebyggelse på børneområdet til gavn for både børn og for samfundsøkonomien.

Spør 3 "Fokus på kerneopgaven": Kommunerne skal huske, at borgere – også børn – er eksperter i egne liv

Udvalget har beskrevet, hvor væsentligt det er at sætte borgeren i centrum af den sociale indsats for at lykkes med reelle løsninger. Når man inddrager borgeren selv i den nødvendige matchning, anerkender man, at borgeren er centrum i eget liv, og sikrer en passende indsats med en varighed som modsvarer behovet. Den tilgang hilser vi velkommen og ønsker, at den udfoldes på børne- og ungeområdet.

Børn har nemlig i mindst ligeså høj grad som voksne brug for at blive lyttet til og for at have indflydelse på vigtige beslutninger i eget liv. Det vil desuden rime på grundtanken i barnets lov, der giver øget fokus på høring og inddragelse af børn og unge og deres rettigheder. Det skal i langt højere grad formaliseres og normaliseres, at barnet bliver inddraget og hørt i sin sag. At inddrage barnet i matchning med anbringelsessted vil være med til at sikre kontinuitet og bedre kvalitet i anbringelsen for barnet og den unge.

Anbefaling 3 i første delrapport: Ankestyrelsen skal være garant for retssikkerhed – i en proces med respekt for børneliv

Vi bemærker, at Tranæs-udvalget sætter fokus på Ankestyrelsens arbejde. Men det er ikke helt klart, hvad udvalget ønsker af Ankestyrelsen. Vi har som børneorganisationer mange tanker om og input til denne del af den socialfaglige indsats og deltager gerne i et samarbejde om det fremadrettet.

Vi har tidligere kommenteret på dette, men vi vil understrege, at vi lægger vægt på særligt to forhold. Det første er, at en ankeinstans skal være uafhængig, og det må der ikke kunne stilles spørgsmålstejn ved det. Ankeinstansen skal naturligvis træffe sin afgørelse på et oplyst grundlag samt vægte parternes indlæg lige. Kommunen må ikke få særstatus eller inddrages mere end borgeren. Det er problematisk for borgerens retssikkerhed og tiltro til systemet.

Det andet er, at sagsbehandlingstiden for klager er for lang. At en sag sendes til genbehandling i kommunen efter en lang sagstid i Ankestyrelsen er bekymrende. Et år er meget lang tid i et børneliv, og det bør være sådan, at Ankestyrelsen skal oplyse sagen og træffe en afgørelse, som kommunen skal følge, i stedet for at sagen hjemvises. Hvis der er lavet alvorlige fejl i sagsbehandlingen, er det uhensigtsmæssigt, at kommunen får chancen igen. Sagen skal i stedet hurtigt afgøres.

Endelig takker vi som samlet gruppe for samarbejdet undervejs i arbejdet. Vi stiller os som samlet gruppe og enkeltorganisationer meget gerne til rådighed for en uddybning af denne kommentar og til ekspertgruppens anbefalinger.

Red Barnet
De Anbragtes Vilkår
Børns Vilkår
Børnerådet